

Msza św. w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego

W dniu 7 VII 2007 r. papież Benedykt XVI ogłosił list apostolski w formie motu proprio *Summorum Pontificum*, którym zezwala sprawować Ofiarę Mszy św. zgodnie z edycją typiczną Mszału Rzymskiego ogłoszoną przez bł. Jana XXIII w 1962 roku. Papież zaznacza, że wspomniany Mszał *musi być odpowiednio uznany ze względu na swój czcigodny i starożytny zwyczaj*. Zestawia go także z Mszałem Pawła VI z 1970 r. stwierdzając: *Te dwa wyrazy zasady modlitwy (Lex orandi) Kościoła nie mogą w żaden sposób prowadzić do podziału wiary (Lex credendi)*. Są to bowiem dwie formy tego samego Rytu Rzymskiego (art.1). Tak więc Mszał Rzymski ogłoszony przez Pawła VI zawiera zwyczajną formę rytu rzymskiego, natomiast Mszał Rzymski ogłoszony przez św. Piusa V i wydany po raz kolejny przez bł. Jana XXIII w 1962 r. obowiązuje w Kościele jako nadzwyczajna forma rytu rzymskiego.

Niniejszy dokument papieski jest odpowiedzią na liczne prośby wiernych przywiązanych do wcześniejszych form liturgicznych. Prośby te napływały do Stolicy Apostolskiej z całego świata. Benedykt XVI przypomina, że już Jan Paweł II wydał dwa dokumenty regulujące te kwestie. W 1984 roku w specjalnym indulcie *Quattuor abhinc annos* Kongregacji Kultu Bożego przyznał prawo do korzystania z tego Mszału, natomiast w 1988 r. w liście apostolskim *Ecclesia Dei* wezwał biskupów *do szerokiego i hojnego korzystania z tego prawa na rzecz wszystkich wiernych, którzy by o to prosili*.

Do motu proprio *Summorum Pontificum* został dołączony przez papieża oddzielny list do biskupów. Benedykt XVI stwierdza tam przede wszystkim: *Nie ma żadnej sprzeczności między jednym i drugim wydaniem Missale Romanum. Dzieje liturgii są zbudowane ze wzrastania i postępu, nigdy z zerwania. To, co było święte dla wcześniejszych pokoleń, pozostaje wielkie i święte dla nas i nie może nagle okazać się całkowicie zakazane lub wręcz niegodziwe*. Papież poprosił też biskupów, aby po trzech latach od ogłoszenia i wejścia w życie motu proprio z poszczególnych diecezji napłynęły sprawozdania dotyczące wprowadzania jego postulatów do duszpasterstwa parafialnego. Opinie, które napłynęły do Rzymu, posłużyły do redakcji specjalnej instrukcji wydanej przez Komisję Papieską *Ecclesia Dei*. Instrukcja na temat stosowania wskazań motu proprio *Summorum Pontificum* nosząca tytuł *Universae Ecclesiae* została podpisana dnia 30 kwietnia 2011 roku. Czytamy w niej, że celem dokumentu papieskiego jest ofiarowanie wszystkim wiernym liturgii rzymskiej w *usus antiquior*, jako skarbu do najstaranniejszego zachowania,

zagwarantowanie i realne zapewnienie używania nadzwyczajnej formy wszystkim tym, którzy tego pragną oraz, co jest bardzo ważne, sprzyjanie pojednaniu wewnątrz Kościoła (p. 8). Na szczególną uwagę zasługuje stwierdzenie zawarte w punkcie 19. instrukcji, które brzmi: *Wierni, którzy proszą o Msze św. w formie nadzwyczajnej, nie mogą w żaden sposób popierać albo należeć do grup, które okazują się być przeciwko ważności bądź prawomocności Mszy św. i Sakramentów celebrowanych w formie zwyczajnej albo przeciwko Biskupowi Rzymu jako Najwyższemu Pasterzowi Kościoła Powszechnego*. Trzeba to zdanie mocno podkreślić, zwłaszcza wobec twierdzeń niektórych grup tzw. tradycjonalistów niewłaściwie rozumiejących znaczenie tradycji w Kościele czy też podważających nauczanie Soboru Watykańskiego II.

Przy okazji tej refleksji należy uściślić również pewne terminy, które są powszechnie używane w tej materii. W odniesieniu do Mszy św., mszału czy rytu używa się przydawki *trydencki* lub *św. Piusa V*. Obie te nazwy łączą się ze sobą, jako że papież św. Pius V idąc za ustaleniami Soboru Trydenckiego (1545-1563) wydał poprawione księgi liturgiczne i przekazał je Kościołowi łacińskiemu do użytku. Pewne poprawki do Mszału św. Piusa V zostały dodane w 1962 r. przez papieża bł. Jana XXIII. Stąd poprawnym i aktualnym określeniem jest Mszał bł. Jana XXIII. We wspomnianym motu proprio *Summorum Pontificum* Benedykt XVI ryt trydencki określa jako nadzwyczajną formę rytu rzymskiego. Używanie tego ostatniego terminu wydaje się najbardziej zasadne. Nie jest natomiast w pełni adekwatne używanie terminu *Msza przedsoborowa* albo *ryt przedsoborowy*, choćby dlatego, że była ona sprawowana również w trakcie obrad Soboru Watykańskiego II.

Msza św. sprawowana w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego charakteryzuje się tym, że kapłan ją celebrujący jest zwrócony *versus Dominum* w stronę tabernakulum. Odprawia ją w języku łacińskim, natomiast czytania biblijne mogą być odczytane w języku narodowym. W praktyce, gdy jest to uroczysta liturgia niedzielna, lekcja i ewangelia najpierw są śpiewane w języku łacińskim, a potem odczytywane po polsku. Takim uroczystym celebrom towarzyszy też bardzo często chorał gregoriański. Spośród innych ważnych kwestii należy wspomnieć o modlitwie kapłana u stopni ołtarza. Ma ona charakter rozbudowanych obrzędów pokutnych. Także bardzo mocno są wyakcentowane modlitwy ofiarowania. Słowa Kanonu Rzymskiego, czyli modlitwy eucharystycznej są wypowiedziane w ciszy. W ciszy też dokonuje się największe misterium – przeistoczenie.

Odpowiadając na prośby wiernych z Archidiecezji Białostockiej Ks. Abp Edward

Ozorowski, Metropolita Białostocki dekretem z dnia 3 marca 2010 r. delegował ks. Mariana Strankowskiego do sprawowania Mszy św. w rycie trydenckim. I tak od dnia 18 kwietnia 2010 r. Msza św. w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego jest sprawowana w każdą trzecią niedzielę miesiąca o godz. 13.30 w starym kościele farnym w Białymstoku. Od początku śpiew gregoriański i oprawę muzyczną na tej Mszy św. wykonuje *Schola Sancti Casimiri* pod kierunkiem pana Mariusza Perkowskiego. W dniu 10 maja 2011 r. Msza św. w tymże rycie była sprawowana w kaplicy AWSO w Białymstoku. Począwszy od 3 grudnia 2011 r. Msza św. w formie nadzwyczajnej jest też celebrowana w pierwsze soboty miesiąca o godz. 9.00 w kościele pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Białymstoku. Celebrować ją tamtejszy wikariusz ks. Tomasz Grądzki. Pod jego kierunkiem odbywają się również cotygodniowe formacyjne spotkania z ministrantami. Mają one miejsce w soboty o godz. 10.00.

Oby Eucharystia celebrowana zarówno w formie zwyczajnej jak i nadzwyczajnej rytu rzymskiego przyczyniała się nieustannie do oddawania głębokiej czci Panu Bogu, pożytku całego Kościoła oraz naszego osobistego uświęcenia i zbawienia.